

ХРИСТИЯНСЬКИЙ ПОГЛЯД НА ЗАКОН

Джеймс А. Девідс

(доктор юриспруденції, кандидат наук, доцент юридичного факультету
Університету «Ріджент»)

Вступ. Сьогодні закон усюдисущий і всепроникний. Закон регулює швидкість нашого руху, з якого боку дороги нам їхати, зупинитися нам чи пригальмувати на перехресті, регулює якість нашої їжі і напоїв, які ліки ми можемо приймати, і в яких школах ми можемо навчати своїх дітей. Здебільшого ми підкоряємося цим законам, бо інакше ми наражаємо на небезпеку себе і близьких. Але іноді ми ігноруємо закони, особливо, якщо немає прямої, видимої небезпеки (наприклад, водіння на великій швидкості в гарну погоду, коли на дорозі мало машин). Незважаючи на те, що ми гарно знаємо, що наше життя регулюється законами, ми рідко розмірковуємо про те, які з цих законів справедливі, а які ні. Ми також рідко розмірковуємо про те, чому у нас є певний закон та які закони має приймати світська влада. Християни повинні особливо пам'ятати про біблійний погляд на правосуддя. Але чи буде актуальним цей погляд на біблійне правосуддя в пострадянській Україні?

У цій статті подається короткий огляд причин того, чому біблійне правосуддя актуально для України, і розкрито тему "євангельського християнства". Описується євангельський християнський погляд на владу і закон, і дається аргументація того, що прийняття цього світогляду є важливим для розвитку України. У висновках наведені типові запитання противників християнського погляду на закон і владу, які полягають у тому, що християни нібито намагаються нав'язати християнську мораль кожному.

Актуальність християнства для сучасної України

Україна має тисячолітню історію християнства, а можливо, навіть і двохтисячолітню[1]. У 988 році князь Володимир Великий проголошує християнство державною релігією в Київській Русі та хрестить своїх підданих в Дніпрі. Приблизно через 70 років після встановлення християнства на території нинішньої України церква в Римі в 1054 році відокремлюється від церкви в Константинополі, утворюючи Римо-католицьку церкву на Заході, і Константинопольський Патріархат на візантійському Сході. Київська Церква успадковує традиції візантійського Сходу, при цьому залишається в повному спілкуванні з Римо-католицькою церквою[2]. Після створення Московської митрополії у 1448 році і набуття нею статусу патріархату в 1589 році, коли турки завоювали Константинополь, відбувається розкол Київської церкви: західна частина стає Українською греко-католицькою церквою, а центральна і східна частини переходять під контроль Московського Патріархату[2].

У ХХ ст. Україна зазнає найжахливішого спустошення – близько 17 мільйонів чоловік помирає насильницькою смертю. У цей же час в Україні знищується різноманіття християнства. Окупація України Радянським Союзом призводить до переслідування християн, спалення церков, а також депортації церковних лідерів в ГУЛАГ до Сибіру. Збільшується число розлучень, уряд легалізує аборти, що власне руйнує сім'ю і підриває основи державності. Однак в 1980-х роках переслідування християнства припиняється, і на сьогоднішній день в Україні існує близько 22 000 релігійних громад, що об'єднані у 80 християнських союзів та об'єднань, а також представляють інші релігії[2].

Вчення атеїзму, який є центральним принципом комунізму, мало нетривалий вплив на віру українців. Згідно з даними великого опитування громадської думки, проведеного Центром Разумкова в 2010 році, більше 71% опитаних українців вважають себе віруючими, 12% були не впевнені, віруючі вони чи ні, 8% назвали себе невіруючими, і близько 9% були переконаними атеїстами, байдужими до вірі, або просто не змогли відповісти. З числа людей, які назвали себе "віруючими", 68% були православними, менше 1% були католиками, близько 8% були греко-католиками, 2% були протестантами,

близько 1% були мусульмани, 7% назвали себе "просто християнин", і 13% заявили, що не пов'язані з жодною релігією[2].

Хоча самоідентифікація в опитуванні важлива, ще більш важливим є те, яку роль відіграє релігія в житті українського віруючого. Чи є релігія виразною частиною його життя, чи це просто приємні згадки про християнські свята? Чи мотивує поняття «бути християнином» дії людини, або це лише один із багатьох факторів у прийнятті рішень, не дуже важливе порівняно з іншими сферами соціальної діяльності? Ісус в Євангелії від Матвія 7:16 говорить, що ви дізнаєтеся про людей за їхніми «плодами». Це твердження також правильне для визначення сили віри середньостатистичного українця. Які докази можна побачити в житті людей на підтвердження того, чи є їхнє релігійне життя активним чи пасивним, щирим чи номінальним?

Повертаючись до дослідження Центру Разумкова, опитуваним людям ставили питання, наскільки важливими є різні аспекти в їх житті. Одна з категорій була "релігія", яка визначалася як 16-тий (з 19) найбільш важливий аспект у житті людей (здоров'я, сімейні стосунки і рівень життя були в першій трійці, а релігія, хобі, громадська діяльність і політика були останніми чотирма) [3]. Крім того, опитуваним ставили питання, які з 12 конкретних якостей є найбільш важливими при створенні сім'ї. Однією з категорій виявилось "благочестя", але знову ж таки ця категорія знаходилась ближче до нижньої частини списку (це була 9-а з 12 категорій, першою виявилася "працелюбність")[2]. Відвідування церкви та пожертвування на церкву також можна вважати «плодами». Що стосується відвідування церкви, в 2010 році близько 60% українців заявили, що вони відвідували релігійні служіння, а 40% сказали, що не відвідували[4]. З числа тих, хто відвідував релігійні служіння, тільки 17% відвідували релігійні служіння раз у тиждень, 23% відвідували тільки один раз у місяць, і 48% заявили, що відвідували релігійні служби тільки у дні релігійних свят[2]. І, нарешті, коли ставили питання щодо матеріальної підтримки церкви, 11% опитаних сказали, що регулярно підтримують церкву, 35% сказали, що підтримують церкву час від часу, 29% сказали, що ніколи не підтримували церкву, а 24% сказали, що роблять пожертвування на релігійні свята і платять за проведення обрядів[4].

Згідно з дослідженням Центру Разумкова, 79% українців вважають, що "релігія виховує мораль і духовність народу". 71% вважає, що "релігія є одним з найважливіших засобів відродження національної самосвідомості і культури", і тільки 21% вважає, що "релігія погано відповідає на потреби сучасної людини". При цьому значна більшість українців згідно з дослідженням бачать важливість релігії, зокрема, з точки зору української самосвідомості, невелике число бачать вплив релігії на здійснення політичного вибору. В питанні політичного вибору, 30% українців формують свої політичні погляди в індивідуальному порядку, 13% покладаються на засоби масової інформації, і тільки 7% бачать політичний вибір, принаймні частково, здійснюваний під впливом релігійних організацій[4].

Питання, звичайно, полягає в тому, що ж всі ці статистичні дані та думки означають. На мою думку, українці більше схожі на західних європейців, а також на північноамериканців. Вони вважають, що релігія є важливою, вони вірять в Бога, але не часто відвідують або жертвують до церкви. Хоча українці, очевидно, і мають багато біблійних переконань, вибір, який вони роблять в житті, в дійсності, не залежить від їхніх християнських переконань. Це схоже на багатьох християн в Європі, а також Північній Америці. Однак це не відповідає біблійному християнському світогляду батьків-засновників Сполучених Штатів, яке вони прищепили до конституції Сполучених Штатів і американської республіки. У цій статті представлено цей християнський світогляд щодо закону і влади і представлено модель для української нації, яку можна прийняти для її подальшого розвитку.

Християнський Погляд на Закон та Державну Владу

А. Вступ

Коли я виступаю на захист якоїсь конкретної політичної теорії, вважаю за необхідне розповісти читачеві про основи своєї християнської політичної теорії. І оскільки я назвав свою політичну теорію християнською, природно припустити, що я вірю в Ісуса Христа, Який прийшов у світ в першому сторіччі, і що Своєю хресною смертю очистив мене від гріхів. Так, я глибоко в цьому переконаний! Я також вірю в доктрину Божественної Трійці, в Бога у трьох іпостасях: Отця, Ісуса Христа і Святого Духа. Я вірю, що Бог створив небо і землю, і що Він створив людину за образом Божим і для підтримки порядку у Всесвіті дав багато законів природи. І нарешті, я вірю, що людина за своєю природою є гріховною і потребує спокутування гріхів, яке дає нам Ісус Христос.

Ці доктрини не є унікальним для християн-протестантів, ці ж доктрини поділяють і православні, і католики. Всі три напрямки поділяють ті ж основні істини і Писання, хоча ці напрямки й можуть відрізнитися з точки зору традицій і змістовних акцентів. Політична теорія, яку я досліджую, і яка повністю узгоджується з Писанням, може залишитися непоміченою в деяких відгалуженнях протестантизму, католицизму і православ'я, хоча саме ця політична теорія домінувала в північній частині колишніх колоній Англії, які стали Сполученими Штатами, і ці колонії нової Англії дали філософську основу для створення моєї країни і надію для інших країн.

Б. Створення – Порядок , Закони та Невід'ємні Права «Вінця Творіння»

Центральним принципом християнської правової теорії є те, що Бог створив всесвіт і встановив порядок, який проявляється у всьому Всесвіті[5]. Бог явив цей порядок як у Всесвіті[6], так і у всій Біблії[7]. Заснована на християнських принципах правова система визнає суверенітет Бога, і тому законодавча влада обмежена давно існуючим правопорядком, встановленим Богом. Органи влади не створюють закон, але знаходяться під законом і обмежуються ним. Людські закони повинні знаходитися у відповідності до і підтверджувати божественні моральні закони і закони над творінням. Це НЕ означає, що влада України має прийняти всі закони, дані Богом Мойсею. Ці закони були для певного місця і часу. Але людські закони повинні відповідати законам Божим.

Можливо, ніхто красномовніше не описав зв'язок між людськими законами і законами Божими, ніж сер Вільям Блекстон, який написав «Коментарі до законів Англії» (1765-1769 рр.). За визначенням Блекстона, «закон ... – це правило дії , яке пропонується Вищим і яке є обов'язковим для виконання нижчим» [8]. Оскільки Бог є Вищим, Бог дає закони, які нижчі повинні виконувати. Всесвіт рясніє прикладами – закон тяжіння, закон руху , закони фізики і хімії[8]. Рослини і тварини, природно, підкоряються цим законам: більшості рослин потрібне сонячне світло для фотосинтезу, деякі тварини є м'ясоїдними, деякі – трав'яні. Рідко коли зустрічаються тварини одночасно і м'ясоїдні, і трав'яні; їхня травна система задумана Богом так, що не дозволяє відхилитися від Його закону.

Вінець творіння Божого – людина, яка створена за образом Божим[9], і Бог дав людині свободу вибору і розум. Будучи носієм образу Божого, Бог дав людині певні права, які укладачі «Американської декларації незалежності» назвали «невід'ємними», тобто ці права не можуть продаватися або відніматися. Права, які визначені в «Декларації незалежності», включають право на життя, свободу, прагнення до щастя, і ці права були розширені у Біллі про права, який став першою поправкою до Конституції. Ці права включають в себе свободу віросповідання, свободу слова, свободу преси, свободу зібрань, свободу написання петицій до влади, свободу зберігати і носити зброю, свободу від безпричинного обшуку і захоплення людей і вилучення будинків, свободу від свідчень проти себе в суді, і гарантію не бути «позбавленим життя, свободи, або власності без відповідних дій згідно із законом» [10]. Інші фундаментальні права, обумовлені далі, включають право вступати до шлюбу, право виховувати своїх дітей і право голосу (за умови виконання належних вимог) [11]. Ці фундаментальні права можуть бути подолані тільки державною владою у разі, якщо суди встановлюють, що влада має переконливий державний інтерес, і що метод обмеження цих фундаментальних прав є найменш обмежувальним із доступних засобів. Це дуже висока планка, яку влада рідко долає.

В. Необхідність у Владі – Порядок, Покарання Злочинців і Похвала Добродійців

Як було зазначено вище, Бог створив людину за образом і подобою Божою і дав людині розум і свободу волі. «Свобода волі» природно означає, що людина в праві вирішувати на користь добра чи зла. Людина, користуючись своєю свободою волі, вирішила порушити Божу заповідь, в результаті чого скоїла гріх, що в наслідку вплинуло на всіх (за винятком одного!) її нащадків[12].

Вселенська присутність гріха в людині, а в результаті – зло і безладдя, стало причиною встановлення Богом державної влади[13]. Найбільш важлива функція держави – оберігати порядок, карати зло і заохочувати добро[14], що, безумовно, включає в себе захист громадян від гріховної поведінки їхніх сусідів і забезпечення правосуддя, коли порушується закон. Апостол Павло вказує на те, що уряд повинен охороняти порядок – дозволяючи людям жити «мирним і тихим життям» в грішному світі[15]. Держава як те, що встановлене Богом, має бути на служінні у Бога. Вона не тільки дозволяє людям слідувати за Богом, а й обмежувати зло, яке в іншому випадку може виникати за відсутності обмежень[16].

Унаслідок обов'язку уряду винагороджувати добро і карати зло, життєво важливим для державно влади є знати різницю між ними. Гітлер, безсумнівно, вважав, що знає різницю між добром і злом, і він відмінно просунув свою концепцію, що привело в дію вбивство семи мільйонів євреїв і інвалідів, і поневолення поляків та інших європейців на служіння арійській нації, «вищій расі». Радянська влада також, безсумнівно, думала, що вона винагороджує «добро» (або здійснюючи зло, вони творили більше добро), коли морили голодом українців і забирали у них землі для «комунального блага». Монстри, подібно до Мао Цзедуна та Пол Пота, які вбили мільйони своїх співгромадян, не вбивали б із таким завзяттям, якби не були так переконані, що створюють краще суспільство для майбутніх поколінь.

Ось така коротка історія лиходіїв ХХ століття вже звертає увагу на реальність зла, що ховається в серцях людей, і необхідність в абсолютних стандартах правильної і неправильної поведінки. Якщо не слідувати абсолютними стандартами Біблії, які шануються усіма християнами, стандарти будуть встановлюватися або сильним, або будуть вигадуватися поточні стандарти, які б удосконалювалися з часом. Стандарти, встановлені сильним, – безумовно диктатура, наслідки якої описані в попередньому абзаці. Вироблення моральних стандартів – все одно буде продуктом розуму, і тут слід пам'ятати, що розум недосконалий і може привести до поганих наслідків.

Г. Державна Влада повинна Бути Обмеженою через Грішну Природу Людини

Як було зазначено раніше, людина із свободою волі зробила вибір на користь непослуху Богові, і з тих пір кожна людина (за винятком одного Ісуса) неслухняна Богові. Оскільки гріх є в серці кожної людини[17] і зловживання владою чинить згубний вплив, завжди має бути чіткий розподіл повноважень на кожному рівні громадянської влади. Тобто державна влада повинна бути розділена між різними групами або особами, щоб не бути зосередженою в руках однієї людини або вузького кола людей. Такий поділ має бути зроблений як по горизонталі, так і по вертикалі, і повинен обмежувати владу в деяких конкретних сферах.

Прикладом горизонтального поділу є державна влада з виконавчою, судовою та законодавчою гілками влади. Конституція повинна забезпечувати достатні гарантії, щоб одна гілка не розросталася занадто сильно і не домінувала над іншими. Поки судова гілка не контролюватиме законодавчу гілку, законодавча гілка не контролюватиме виконавчу, а виконавча гілка не контролюватиме обидві гілки тощо, непомірна влада буде знаходитися в руках однієї людини або групи людей, у яких зазвичай найвища потреба – утримати владу і всі вигоди знаходження при владі.

При вертикальному поділі влади, повинні бути рівні влади, які забезпечують різні функції, і повноваження цих різних рівнів повинні бути гарантовані більш повноважними

рівнями. Наприклад, більшість послуг, які я отримую – це міські муніципальні послуги. Якщо мені потрібно викликати поліцейських або пожежників, муніципальна служба направляє автомобіль із поліцією або пожежну машину до мого дому. Мої сусіди посилають своїх дітей в наші місцеві державні школи, що знову-таки залежать від міської влади. У деяких областях України спостерігається підвищена температура повітря і вологість, і тут на допомогу приходять міські служби по знищенню комарів, і знову-таки це послуга, що надається місцевою владою. Автобуси, потяги і дороги, перш за все, обслуговуються найближчим до людей органом влади. Така відповідальність місцевої влади відрізняється від тієї, що виконується владою штату, де я живу, яка виділяє частину грошей на окремі функції міської влади, але в цілому забезпечує різні функції, які міська влада просто не забезпечує.

Державна влада Сполучених Штатів Америки мала спочатку вельми обмежені функції[18]. Ці функції відрізняються від функцій міст і штатів. Влада мого міста не має ніякої влади над військово-морським флотом США, і мій штат не має права випускати гроші і регулювати їх вартість. Хоча в усіх державних органах є деяка загальна влада (наприклад, влада оподатковувати за надані послуги), в цілому, влада і обов'язки відрізняються від помісних органів влади, які надають послуги на щоденній основі, а національний уряд надає послуги, як наприклад, національна оборона, які тільки він може реально забезпечити.

На додаток до поділу державної влади по горизонталі і по вертикалі вона також повинна бути обмежена в певних сферах. Хоча влада, як було зазначено вище, і встановлена Богом, це не єдиний інститут, який створив Бог. Бог також встановив сім'ю, церкву і приватну особу. Безумовно, Бог встановив сім'ю, коли створив Адама і Єву, і у них з'явилися діти. Бог дав сім'ям відповідальність за виховання та утримання дітей, що природно включає в себе освіту.

Бог також створив церкву незалежною від держави. Хоча відносини між церквою і державою часто близькі, церква дає державі легітимність, а держава – захист і підтримку церкви. Однак такі механізми, як правило, призводять до того, що держава починає втручатися в доктрини і авторитет церкви. Таке поєднання може підірвати як церкву, так і державу. Коротше кажучи, оскільки сім'я і церква розуміють, що вони є Божою установою, вони повинні в цілому користуватися своєю автономією, а держава повинна обмежувати свою владу в цих сферах.

Д. Верховенство Закону Має Важливе Значення Для Моральної Влади

«Верховенство закону» означає, що жоден президент, цар або прем'єр-міністр не володіє необмеженою владою. Кожна людина знаходиться під законом, і ніхто не може бути понад законом. Коли «царем» є закон, тоді закони в рівній мірі стосуються всіх.

Верховенство закону порушується кожен раз, коли людина або група володіє неконтрольованою владою, і тому може не підкорятися закону без страху покарання. Це безумовно відбувається з сильними в невеликих країнах, які піклуються про своїх друзів і сім'ї на шкоду решті частини громадян. Злочинні угруповання також неодноразово порушують закон в різних країнах, і уряд, що підтримує монополії, також володіє неконтрольованою владою. Верховенство закону порушується навіть у тих країнах, де уряд має монополію на засоби масової інформації, які покривають неправомірні дії уряду без страху за наслідки. Верховенство закону має важливе значення для просування «рівного ігрового поля» для всіх осіб, дозволяючи наполегливій праці, самовідданості і таланту досягати вершин у конкурентному суспільстві.

IV. Чи повинен Уряд Переслідувати за Всі Гріхи?

Звичайне заперечення проти християнського погляду на державну владу і закон є те, що нібито особи, які висунули цю теорію, намагаються створити теократію і узаконити своє розуміння моральності. У зв'язку з цим важливо визнати, що велика частина закону – це введення в дію моралі або це процедурний провідник до неї. Тобто закон, який поважає життя ненародженої дитини і забороняє матері робити аборт, є дією морального

кодексу. При цьому так само дозвіл матері переривати життя ненародженої дитини є також актом моралі, тільки тієї, яка дає більше прав матері, ніж право на життя ненародженої дитини. В обох випадках, отже, є дотримання моралі за законом, тільки різної моралі.

Більш того, християнський погляд на владу і закон не означає, що будь-яка мораль повинна застосовуватися в житті за конкретними законами. Навпаки, людина повинна надавати моралі статус законності тільки в разі, якщо підтримується порядок і захищаються людські права. Повинні прийматися закони, спрямовані на повагу і просування встановлених Богом інститутів сім'ї та церкви. Християнська правова теорія також заохочує прийняття законів, що сприяють суспільному благу, а не тільки захист індивідуальної автономії. Порядна влада – це не зняття з людей обмежень загальної моралі традиційних релігій. Це швидше суспільне благо, яке витікає з раціональних моральних принципів і історичної правди.

Бог висуває в Біблії конкретні умови до хорошої влади. Він очікує, що влада буде впорядкованою, рівноправною, справедливою, знатиме різницю між добром і злом. Бог розуміє, що зло в природі людини призводить до вчинення злочинів. Справедлива правова система робитиме людину відповідальною за свої дії і відновлюватиме Божий порядок щоразу, коли це можливо. Бог не очікує, що кожен гріх (наприклад, брехня) буде покараний, тільки якщо він не загрожує життю або свободі інших людей (наприклад, лжесвідчення). Система закону, яка підтримує порядок і свободу на основі справедливості, створить міцну основу для добродісного суспільства і примноження благополуччя народу.

Список використаних джерел

1. The astonishing missionary journeys of the apostle Andrew Режим доступу: <http://www.pravoslavie.ru/english/43507.htm>
2. Overview of Christian history in Ukraine. Режим доступу: <https://www.ewtn.com/library/CHISTORY/UKRACATH.HTM>
3. Razumkov Centre, National Security & Defense, no. 1-2, p. 14 (2011), available at http://www.razumkov.org.ua/eng/files/category_journal/NSD119 Lipka Michael What surveys say about worship attendance – and why some stay home. Режим доступу: <http://www.pewresearch.org/fact-tank/2013/09/13/what-surveys-say-about-worship-attendance-and-why-some-stay-home>.
4. Shattuck Kelly 7 Startling Facts: An Up Close Look at Church Attendance in America. Режим доступу: <http://www.churchleaders.com/pastors/pastor-articles/139575-7-startling-facts-an-up-close-look-at-church-attendance-in-america.html>
5. What is the Second Law of Thermodynamics? Режим доступу: <http://www.livescience.com/50941-second-law-thermodynamics.html> (останній візит 27 січня, 2016).
6. Псалми 18:1. «Небо звіщає про Божю славу, а про чин Його рук розказує небозвід».
7. Тимофію 3:16. «Усе Писання Богом надхнене, і корисне до навчання, до докору, до направи, до виховання в праведності»
8. Blackstone William Commentaries on the Laws of England (1765-1769). Режим доступу: <http://lonang.com/library/reference/blackstone-commentaries-law-england/bla-002/> (останній візит 27 січня, 2016).
9. Буття 1:26.
10. У Біблії конкретно визначені наступні права: Процедурні процесуальні права, які включають неупередженість судді, справедливий судовий розгляд, швидкий суд, очну ставку свідків, і ніякої подвійної небезпеки згідно з уривками Повторення Закону 1:16-17, Левіт 19:15, I Тимофія 5:21, Малахії 2: 9, Вихід 22:9, Ездри 7:26, Ісаїя 43: 9, і Наум 1:9. Основні процесуальні права, які включають рівність перед законом для всіх рас і статей, багатих і бідних, громадян та іноземців, знаходяться в Дії 10:34, Галатів 3:28, Якова 2:1-7, Амос 9:7, Вихід 21:2, і Ісаїя 1:16-17.
11. Фундаментальні права, включаючи право на життя, право на сімейне життя, свободу віросповідання, право на працю і право на володіння майном, знаходяться в I Тимофію 5:8, Матвія 5:21-22, Луки 1:15, I Коринтян 6:19-20, Вихід 20:13-16, Івана 7:17, Дії 5:1-4, Ефесян 4:28 і Повторення Закону 23:25-26.
12. Буття 3 розділ. Винятком із гріховності є безумовно Христос.
13. James Madison The Structure of the Government Must Furnish the Proper Checks and Balances Between the Different Departments. Independent Journal. – Wednesday, February 6, 1788. Режим доступу: <http://www.constitution.org/fed/federa51.htm>
14. Wayne Grudem, Politics According to the Bible 80 – 81 (2010). Римляни 13:1-7, звідки виникають такі принципи: (1) Бог, будучи суверенним, встановив начальства, які обіймають державну владу (вірші 1-

- 2); (2) ці призначені органи влади повинні бути «кошмаром для поганих хлопців», що означає, що вони повинні припинити зло, погрожуючи покаранням (вірш 3); (3) урядові службовці для того, щоб давати схвалення або похвалу тим, хто робить добро (вірш 3); урядові службовці служать Богу, вони Божі слуги на добро (вірш 4); (5) Богом призначені службовці мають право накликати гнів Божий на лиходіїв, здійснюючи тим самим відплату. Див.
15. I Тимофію 2:2.
16. До Римлян 13:3,4. Правитель є Божий слуга, провідник гніву Божого для покарання правопорушників.
17. Матвія 5:45. Хоча всі й грішні, однак не зовсім грішні весь час. Грішні матері також люблять своїх дітей, і люди, як правило, ввічливі по відношенню до інших. Християни називають це «загальною благодаттю».
18. The Constitution of the United States of America (see [explanation](https://www.law.cornell.edu/constitution)). Режим доступу: <https://www.law.cornell.edu/constitution>

ЮРИДИЧНА ТЕХНІКА: ІНСТРУМЕНТАЛЬНІ ТА СУТНІСНІ СКЛАДОВІ В КОНТЕКСТІ КОНСТИТУЦІЙНОЇ РЕФОРМИ

Онщенко Н.М.

(доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України, академік НАПрН
України, завідувач відділу теорії держави і права Інституту держави і права
ім. В. М. Корецького НАН України)

Анотація. Стаття присвячена значенню юридичних норм в правовому розвитку в цілому та щодо проведення Конституційної реформи зокрема.

Окремий вектор розгляду присвячений значенню дефініцій для подолання колізій і суперечностей. Ілюстративним матеріалом у цьому контексті є форми народного волевиявлення.

Певна увага приділена категорії «форма держави» та принципам організації діяльності органів державної влади, та управління.

Підкреслимо, що всі аспекти відповідних реформ можливі за умови гласності в праві.

Ключові слова: юридична техніка, юридична норма, народне волевиявлення, народний суверенітет, форма держави, гласність в праві.

Аннотация. Статья посвящена значению юридических норм в правовом развитии в целом и о проведении конституционной реформы в частности.

Отдельный вектор рассмотрения посвящен значению дефиниций для преодоления коллизий и противоречий. Иллюстративным материалом в этом контексте формы народного волеизъявления.

Определенное внимание уделено категории «форма государства» и принципам организации деятельности органов государственной власти, и управления.

Подчеркнем, что все аспекты соответствующих реформ возможны при условии гласности в праве.

Ключевые слова: юридическая техника, юридическая норма, народное волеизъявление, народный суверенитет, форма государства, гласность в праве.

Annotation. N. Onischenko *The Legal technique: instrumental and essence constituents in the context of constitutional reform*

The Article is devoted the value of legal norms in to legal development on the whole and in relation to the leadthrough of Constitutional reform in particular. The separate vector of consideration is devoted the value of definicny for overcoming of collisions and contradictions. Illustrative material in this context are forms of folk will. Certain attention is spared a category «form of the state» and to principles of organization of activity of public authorities, and management. Will underline that all aspects of corresponding reforms are possible on condition of publicity in a right.

Key words: legal technique, legal norm, folk will, folk sovereignty, form of the state, publicity in a right.

Вивчення значення норм права у правотворчому процесі, в тому числі щодо Конституційної реформи, передбачає багато різних складових, аспектів доктрини і практики право реалізації. Безумовно, таке вивчення передбачає як інструментальні, так і сутнісні складові. Правотворчість – це специфічна діяльність, суб'єкти якої не можуть діяти без певних правил і вимог. Сукупність цих правил і утворює техніку правотворчості. Правила правотворчості і правила правозастосування, правила формулювання нормативних і індивідуальних правових актів утворюють юридичну техніку. Правила юридичної техніки склалися на протязі всього існування права. Зрозуміло, що юридична техніка – складне юридичне поняття. Традиційно юридична техніка розглядається як